

no es disposa dels autògrafs.

ANY, del ll. ANNUS id. □ 1.ª doc.: orígens.

«E per tal que hom sàpia los nostres anys e ls seus: havia ell dos anys e mig més que nós», «de deu anys e ensús», Jaume I (*Cròn.*, 21, 10, etc.); igualment en Llull i en molts docs. de l'època antiga, com el reglament de les confraries valencianes, de 1329, allà on es disposa què han de fer els «majorals del any passat» (*CoDoACA* XL, 80). En els docs. antics, sobretot els del Rosselló i tota la zona pirinenca, en general els de tot el català occidental i encara d'altres, es troba generalment en la variant *an*, de manera que en el Rosselló no trobo l'altra fins a 1398 «tramesés a Arnau Porta, regent la procuració reyal --- l'any 1398» (*RLR* III, 269n.), i *an* és la forma que trobem en les *Homilies d'Organyà* («aquesta senta quarentena, qar zo és lo dezme dels dies de l'an», 7r15) i en les *VidesR*, passim; fins avui *an* és encara la forma que usen a Ribagorça (des de Benavarrí fins a la Vall de Boí) i en algunes altes valls del Pallars.

A l'Alt Aragó darrerament ha predominat *añ* sobre *ano* (fins a Bielsa, 1965), si no és en algun derivat, i en el nostre Benasc, on segueixen dient *un an*, *dos ans*, *l'an passáu* (1965). I en el Rosselló *any* degué imposar-se ja fa moltes generacions, car avui és la forma que se sent vivament i lliure fins en el Capcir *œn åy*, *trez åys*, *l'any pasât*, a Formiguera, 1960; però és versemblant que quedí un rastre petrificat de la forma antiga en la construcció *œn catorze* (i semblants), que amb el sentit de *l'any catorze* se sent pertot, almenys en el Rosselló pròpiament dit: «la Guerra d'œn kätürzœ» Cornellà del Bèrcol, «la Guerra d'œn sätântœ» La Torre d'Elna, «la gent de Perillós van baixar a viure ací œn Catorze» Ôpol (1960).

DERIV.: *Anyada* [1380, *AlcM*; 'paga anual' 1435; «confés haver rebut sinc ducats per la paga de la primera mijja *anyada*» 1575, ÔPou, *ThPu.*; 'collita de l'any', doc. de 1380, «la conversa es generalisà, parlant de l'*anyada*, del bestiar, de les obres ---», Bosch de la Tri., *Lena*, 170]; *anyador*. *Anyal* «nit de la festa *anyal* major», JRoig, *Spill*, v. 11567; la forma *fest'anal* és la que s'usa encara a Cardós i Vall Ferrera, *EntreDL* II, 47. *Anyer*; *anyera*.

Anyesca 'cabrida que ha fet un any' a Alcoi (*BDLC* IX, 240); *añisca* 'ovella entre 2 i 3 anys' a Sallent de Gállego (1966). Sembla ser una mera coincidència la que hi ha amb el basc *neska* 'noia', que després s'ha descobert que existia també amb el sign. de 'nimfa' en el sorotàptic, i quasi segurament no sols el dels nostres Ploms d'Arles sinó també el de la costa de Provença (cascadejant vall de la *Nesco*, cantada per Mistral en *Calendau*) i fins a Macedònia (*EntreDL* II, 151; *Nesko* en la inscr. d'Ezerovo, ib. III, 288). ¿O seria el basc el que ho manllevà del sorotàptic? (cf. el sinònim *snuqua* junt amb *niska* en els Ploms d'Arles). En tot cas és manlleu del basc una forma local gasc. *anesco* dels H.-Pyr.; i potser àdhuc les dues romàniques citades supra. De tot això en tot cas cal separar

el cast. *andosco*, *-ca*, arabisme (*DCEC*, s. v.).

Anyivol 'que un any fa fruit i l'altre poc', 'delicat, malalt'; de la idea de 'delicat, *llamenc amb un menjar' es degué passar a la de 'contrari, refractari a aquest menjar', que *AlcM* localitza a Manacor i que en efecte s'hi usa en frases com «devora els apressos solen sembrar cebes marines perque els calàpets, que en són *anyivols* no s'arrambin a s'après a mamar les oveies» (*BDLC* VII, 179; IX, 287; cf. Spitzer, *LexikK*, 80); i probablement per un procés semblant, en el Priorat van arribar fins a '(animal) salvatge': «hi posen rateres per a animals *anyivols*» a la Morera de Montsant (1936). *Anyós* sembla ser castellanisme [1505].

Anoll 'bòvid d'un a dos anys' [1201, «i. bove et xiii. *anols*», Cart. de Poblet, p. 196: avui molt usat a tot el Pirineu, des del Conflent fins a la ratlla d'Aragó, el sento molt a tot l'Alt Pallars i Ribagorça, fins a Lascuarri, 1957, i des d'allí segueix *anollo* a Benasc, *anullo* a l'Alt Aragó —*BDC* XXIV—, i en aranès i gascò pirinenc *anouh*: Rohlf, *Le Gc.*, § 230]; *anolla* 'vedella de la mateixa edat' [1740 «una bacca, una *anolla* y vuyt borrechs», Capbreu d'Estais, pall.; sentit a la mateixa àrea: «la meua *anòl*» a Ralleu; «toros, bous, *anoll*, vedells, ovelles», ACayrol, *Cerdà Cont.*, p. 47; *nolla* Vall d'Aneu, Pol, p. 24]; +*anoller*, *-era*, aplicada a la llet d'una vaca que té una cria ja gran: «ista llet yé *anollera*» [Benasc, Ferraz, p. 22], cast. *ñojo* [S. XIII, Berceo, *SDom.*, 587].

Cultismes: *anu*, *ànu*; *anual* [1378]; *anualitat* [segle XIV, *AlcM*]. *Anuari*. *Annals* [potser ja S. XIII, *Cost. de Tortosa*; *anals*, *Verdaguer*]; *annalista*. *Annata* [1695, Lacav.].

CPT.: *Ninou* 'Cap d'Any' [1330; *Cròn. del Cerimoniós*; JRoig, «un cas estrany / en lo món, nou, / jorn de *ninou* / se esdevench», *Spill*, v. 1650], antigament *aninou* que és la forma que es troba en la *Cròn.* de Jaume I («e tenguem lo Nadal a Alcaniç e l'*aninou* en Tortosa», 466; «tro *aninou*», ib. 433, que hom ha separat malament *tro a n.*): avui es diu encara *aninò* en aranès i *aninovo* en gallec (Valladardes, etc.); però *ninou* és la forma que se sent ja pertot en català (avui antiquat en català central però encara viu en les comarques de tot el domini continental des de l'Empordà fins a Ribagorça i fins a València, si bé a Pallars i Ribagorça tendeix com a la V. d'Aran a especialitzar-se en el sentit d'«estrena de Cap d'Any»; no és, com s'ha dit absurdament, una pronúncia dolenta o alterada de *any-nou* (com ho mostren ja la forma gascona i la gallega, llengües on la NN doble no s'ha palatalitzat mai), sinó provinent de la construcció *DIES ANNI NOVI* en genitiu 'dia d'Any Nou'.

Aniversari [1204], pres del ll. *anniversarium* 'que torna al cap d'un any', cpt. amb *vertere*, *versum*, 'girar', 'tornar-se'n'; *aniversari*.

Antany [1289, doc. de Tortosa: «un polí d'enguan; l'albarà de *-ntan*», *BABL* VI, 68, 69; «—¿E encara n'hi ha de la cendrada d'*antany*? —Hoc haver, encara, còpia!; que yo promet a Déu que la corona que-us feu l'any passat, que yo la-us allongaré enguany